

Southeastern Baptist Theological Seminary

آیا کلیسای دیجیتال پستوانه کتاب مقدسی دارد؟

الهیات مسیحی ۲

استاد : ادوین کشیش آبنوس

THE6120.PERS-FA2022 Christian Theology II

دانشجو: شاهین میرزائی

شماره دانشجویی: ۰۰۰۲۶۴۴۷۰

تاریخ تحویل: دسامبر ۲۰۲۲

فرهنگ و جامعه قبل و بعد از اینترنت

"ماهیت فرهنگ و جامعه در پایان قرن بیستم تغییر کرد، زیرا اشکال جدید از ارتباطات وابسته به فناوری‌های اینترنتی به طور گسترده مورد استفاده قرار گرفتند."^۱ این نقل قول از تیم جردن را حتما همه مل به صورت مشخص در زندگی شخصی و اجتماعی خود تجربه کرده‌ایم. چرا که این تغییر به طور کلی همه جوامع را تحت تاثیر خود قرار داده است. استفاده از فناوری‌های اینترنتی نه فقط در حوزه بازی، کسب و کار، تحصیل و شبکه‌های اجتماعی، بلکه در روابط انسان‌ها و حتی کوچک‌ترین قسنت‌های زندگی انسان تاثیر مستقیم گذاشته است. اگر چه که در کنار تاثیرات مثبت، تاثیرات منفی نیز گذاشته است، اما در هدف این مقاله پرداختن به اثرات مثبت و منفی اینترنت نمی‌باشد؛ بلکه تلاش بر این است تا ابتدا به ماهیت فرهنگ و جامعه قبل و بعد از اینترنت پرداخته و سپس ارتباط آن با کلیسای مجازی بررسی شود. همه ما با اتفاق نظر این موضوع را می‌پذیریم که ظهور اینترنت در پایان قرن بیستم و به طور ویژه در سال‌های اخیر، ارتباطات و فرهنگ جوامع را دستخوش تغییراتی کرده است، که از چشم هیچ یک از این جوامع پوشیده نمی‌باشد.

"اینترنت تار و پود زندگی ما را می‌بافد. برای عصر اطلاعات همان چیزی است که موتور الکتریکی برای عصر صنعتی بود."^۲ ارتباطات میان افراد تا قبل از ظهور اینترنت و شبکه‌های مجازی ارتباطی به شکل حضوری و البته همراه با جالش‌ها و محدودیت‌های بسیاری بود؛ محدودیت‌هایی که فناوری اینترنتی آن‌ها را از بین برد و باعث شد تا در هر لحظه و مکانی این ارتباط با میان افراد در جامعه و البته میان جوامع مختلف نیز به راحتی صورت پذیرد. این فناوری که تاثیراتی همچون سهولت در انجام کارها، ایجاد ارتباطات سریع و تاثیر بر عملکرد انسانی داشته است، همراه با خود، پیامدهای اجتماعی را نیز به دنبال دارد، که از چشم جوامع در برخی موارد پنهان می‌شود.^۳ آن‌چه امروز تحت عنوان اینترنت و فناوری بررسی می‌شود، فقط به عنوان یک چشم‌انداز نمی‌باشد، بلکه اینترنت به عنوان زیرساختی برای تمام قسمت‌های زندگی و امور روزمره جوامع مختلف به حساب می‌آید که تمام جوانب زندگی انسان را تحت پوشش خود قرار داده است. چند مورد از این جنبه‌ها عبارتند از: ایجاد گروه‌های کاری مجازی، ارتباطات گروهی و فردی مجازی، کلیساهای مجازی و مشاغل مجازی

^۱ تیم جردن، اینترنت، جامعه و فرهنگ، شیوه‌های ارتباطی قبل و بعد از اینترنت، انتشارات بلومزبری، ۲۰۱۳ ص ۱

^۲ مارک گراهام، جامعه و اینترنت، چگونه شبکه‌های اطلاعات و ارتباطات زندگی ما را تغییر می‌دهند، آکسفورد، ۲۰۱۴ ص ۵

^۳ همان ص ۶

(دورکاری‌ها) می‌باشند. تمام این موارد تا قبل از ظهور اینترنت به صورت حضوری و همراه با ارتباط مستقیم و از نزدیک برقرار می‌شد؛ که در دهه‌های اخیر این ارتباطات کم‌رنگ گشته است.

جامعه مسیحیت و فناوری اینترنت

قطعا مسیحیان جدای از جامعه نیستند و نباید باشند. در طول قرون اخیر اکثر مسیحیان سعی در حضور در جامعه داشتند، تا بتوانند ارتباط بهتر و موثرتری با دیگر جوامع و انسان‌ها برقرار کنند. این حرکت مسیحیان را می‌توان به فرمان اعظم عیسی مسیح مرتبط دانست. پس رفته، همهٔ امتها را شاگرد سازید و ایشان را به اسم اب و این و روح‌القدس تعمیم دهید. (متی ۲۸: ۱۹)^۴ همین فرمان تمام مسیحیان را به داشتن ارتباط قوی و حضور فعال در جامعه تشویق کرده و می‌کند. اما در طول تاریخ کلیسا نیز گروه‌های بوده‌اند که خود را از جامعه و ارتباط با دیگران جدا کرده‌اند. گروه‌های رهبانیت در قرون اولیه کلیسا پا به عرصه ظهور گذاشتند. آنتونی (۲۵۱-۳۵۶) اولین نفر و به عنوان بنیانگذار رهبانیت در مشرق بود، که تمامی اموال خود را فروخت و در غاری دورافتاده زندگی می‌کرد.^۵ گروه‌های دیگری نیز این عزلت نشینی را ادامه دادند و تنها در قرون اولیه نبود. بلکه امروزه نیز در قرن بیست و یکم همچنان ادامه دارد. مسیحیانی که هنوز از استفاده از فناوری و تکنولوژی امتناع می‌کنند. امروزه نیز با گروهی از مسیحیان به نام آمیش‌ها^۶ که خود را منزوی کرده‌اند روبرو هستیم. این عزلت نشینی‌ها را می‌توان در مقابل فرمان اعظم مسیح قرار داد. اگر چه در کتاب مقدس، بخش‌هایی وجود دارد که انسان را تشویق به منزوی بودن می‌کند، اما نباید فراموش کرد که این آیات در بستر کتاب مقدس باید بررسی شود.

حضور مسیحیان در جوامع مختلف باید پررنگ و موثر باشد. این همان نکته‌ای است که در کتاب مقدس به چشم می‌آید. این حضور در جامعه در طول قرون قطعا متفاوت بوده و تاثیرات مختلفی نیز بر مسیحیان گذاشته است. تغییرات اساسی در تکنولوژی، رشد و پیشرفت چشمگیر فناوری بر روی تمامی مسیحیان تاثیرات مستقیم گذاشته است و نمی‌توانیم این تاثیرات را کتمان کنیم. پل پامرویل در کتاب خود درباره بشارت در دنیای امروز این چنین می‌گوید: "از بسیاری جنبه‌ها، عصر جدید فعالیت‌های بشارتی همانند دوران اولیه مسیحیت است. کلیسای اولیه در حال انتقال حالت از یک جامعه یهودی به

^۴ کتاب مقدس، ترجمه قدیم

^۵ ارل ای. کرنز، سرگذشت مسیحیت در طول تاریخ، انتشارات ایلام، ترجمه آرمان رشدی، ۲۰۱۶ ص ۱۵۲

^۶ آمیش‌ها گروهی از آناباپتیست‌ها هستند که با روش‌های قرون وسطی زندگی می‌کنند و از استفاده از تکنولوژی امتناع می‌ورزند. این گروه به صورت خود را از جامعه دور نگاه می‌دارند و سعی می‌کنند با روش‌های سنتی زندگی کنند. عدم استفاده از اتوموبیل، فناوری و دیگر مزایای اجتماعی و تکنولوژی استفاده نمی‌کنند.

یک جامعه بین‌المللی بود.^۷ اگرچه پل پامرویل درباره بشارت صحبت می‌کند، اما این موضوع درباره زندگی امروزه جامعه مسیحیان و اجتماعات آنان، از زمانه ظهور فناوری اینترنت صدق می‌کند. مسئله‌ای که همه مسیحیان نیاز دارند تا با این تغییر اساسی در ارتباطات آشنا شوند.

گروه‌های اجتماعی مسیحی و فناوری اینترنتی

تعاریف مختلفی از گروه‌های اجتماعی در دست داریم. تعاریفی که هر یک از منظر متفاوتی به نگارش درآمده است. اما شاید یکی از تعاریف خوبی که از گروه‌های اجتماعی داریم این باشد که: "هر گروه اجتماعی متشکل از افرادی است که در موقعیت‌های مکانی مشابهی زندگی می‌کنند."^۸ این گروه اجتماعی بر اساس هویت، اهداف و گروهی از تعلقات در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند و گروهی اجتماعی را تشکیل داده‌اند. شکل‌گیری اجتماع از ابتدای کتاب مقدس قابل مشاهده است. زمانی که گروه‌های مختلف در کتاب پیدایش گرد هم می‌آمدند، تا در کنار هم زندگی و هدف خاصی را دنبال کنند. گاه این هدف به صورت درست و مطابق اراده خدا بود، و گاه این هدف همچون ساخت برج بابل در باب یازدهم کتاب پیدایش در راستای رسیدن به قدرت و غلط بود. اما در هر صورت شکل‌گیری یک گروه اجتماعی با هدف مشخص در کتاب مقدس و در دنیای امروز به عنوان انسان‌هایی که عضوی از جامعه هستند، وجود داشته و دارد. هر گروه اجتماعی بر اساس اهداف خود، کنار یکدیگر قرار می‌گیرند؛ که این اهداف با رشد و پیشرفت فناوری و تکنولوژی دستخوش تغییراتی می‌شود.

با ظهور و سپس پیشرفت فناوری اینترنت، گروه‌های اجتماعی نیز تغییراتی کردند. چرا که تشکیل گروه‌ها و اهدافی که در شکل‌گیری آن‌ها تاثیر داشت، به مرور زمان و با پیشرفت فناوری تغییر کرد. گروه‌های اجتماعی که با اهداف کاری، دریافت سود، ورزشی و نیز مذهبی تشکیل شدند از این تغییرات مصون نبودند و تحت تاثیر فناوری قرار گرفتند. همان‌طور که مارک گراهام گفت، اینترنت تار و پود زندگی انسان را امروزه تشکیل می‌دهد، این اصل در زندگی مسیحیان نیز تاثیر گذاشته است. طبق تحقیقات سازمان بارنا در طی سال‌های ۲۰۰۰ الی ۲۰۱۵ در ایالات متحده امریکا و مصاحبه با کشیشان مختلف در سطح جامعه نشان داده است که استفاده از اینترنت در میان آنان از میان هر ده نفر، نه نفر بوده است. همچنین

^۷ پل پامرویل، مقدمه‌ای بر ماموریت بشارتی کلیسا، انتشارات ایلام، ترجمه لئونارد کشیشیان، ۲۰۱۳ ص ۱۳۹
^۸ Sylvia Marion Hale, *Controversies in Sociology: A Canadian Introduction*. Mississauga, (Ont.: Copp Clark, 1995) ص ۵۶۲

نزدیک به ۹۰٪ کشیشان بر این عقیده‌اند که، استفاده از اینترنت می‌تواند به رشد ایمانی مسیحی ایمانداران کمک کند.^۹ این درحالی است که این تحقیقات در کشوری امریکا صورت گرفته است؛ می‌توان این نکته را نیز در نظر داشت که، در کشورهای هم‌چون ایران و افغانستان و به طور کلی کشورهایی که مسیحیان تحت جفا هستند، ارتباط اینترنتی و تشکیل گروه‌های اجتماعی اینترنتی، بسیار بیش‌تر مورد استفاده قرار می‌گیرد. این تغییر در اجتماع مسیحیان که تحت تاثیر اینترنت صورت پذیرفته در دهه‌های اخیر قابل مشاهده است.

آیا الهیات مسیحی نیز در حوزه فناوری رشد داشته است؟

موضوع قابل بحث در این راستا این است که، آیا الهیات مسیحی با تغییراتی که در اجتماع مسیحیان شکل گرفت و رشد فناوری اینترنتی به وجود آمده، پیشرفتی داشته است؟ "کتابها در حال دست و پنجه نرم کردن با این جنبه از فناوری هستند، و برخی از کارشناسان فناوری در تلاش برای کمک به کلیسا هستند تا از دیدگاهی الاهیاتی به فناوری نظر نماید، ولی این در مرکز توجه قرار ندارد."^{۱۰} باید بدانیم با پیشرفت سریع فناوری اینترنت و استفاده چشم‌گیر از اینترنت در تمامی خدمات کلیسایی مانند: رهبری، عبادی، تعلیم و شاگردسازی کلیسای امروز نیاز به پاسخی برای سوالات به وجود آمده در این حوزه باشد. چه بسا پیامدهایی در این راستا نیز کلیسا و خدمات کلیسایی متحمل می‌شوند. اما در کنار این پیامدها، اثرات مفیدی نیز به همراه دارد. به همین سبب است که بایستی برای بررسی این موضوع، ابتدا به تعریفی جامع، کامل و درست از ماهیت کلیسا و اجتماع کلیسایی بپردازیم.

کلیسا و ماهیت آن

تعریف کلیسا

مارک دور درباره کلیسا این‌گونه تعریف می‌کند: "کلیسا جامعه‌ای از انسان‌ها است که ما را یاری می‌رساند تا چیزهای مهم و چیزهای غیر مهم را از هضم تشخیص دهیم."^{۱۱} مارک دور کلیسا را جامعه‌ای از انسان‌ها می‌داند. کلیسای محلی در ابتدا یک جامعه از انسان‌هایی است که با یک هدف گرد هم می‌آیند. لوئیس برکوف تعریف دیگری

^۹ سازمان بارنا، سازمان تحقیق و توسعه ایمانی در ایالات متحده امریکا دسترسی در دسامبر ۲۰۲۲ [/https://www.barna.com/research/cyber-church-pastors-and-the-internet](https://www.barna.com/research/cyber-church-pastors-and-the-internet)
^{۱۰} ادوین کشیش آبنوس، کلیسای دیجیتال، قابل دسترسی در دسامبر ۲۰۲۲ http://iraniantheology.com/digital-church#_ftn20
^{۱۱} مارک دور، کلیسای تندرست چیست، ترجمه نادر پورمند و محمد ثنائی، انتشارات کانون کتاب مقدس، ۲۰۱۳ ص ۳۳

از کلیسا ارائه می‌دهد. در عهد عتیق و عهد جدید برای کلیسا دو واژه به کار رفته است، که هر دو. واژه به کلیسا به عنوان جماعتی اشاره می‌کنند که از سوی خدا فراخوانده شده‌اند.^{۱۲} هر دو تعریف اشاره به اجتماع و جامعه می‌کنند. در وهله اول باید کلیسا را به عنوان جامعه‌ای در نظر بگیریم که در معرض پیامدها و تأثیرات محیط بیرونی خود خواهد بود. اگر چه روح القدس و کلام خداوند، به عنوان مدافعی برای کلیسا هستند، اما این تأثیرات می‌تواند کمک کننده نیز باشد.

کلیسا از منظر اعتقادنامه‌ها

اعتقادنامه‌ها از کلیسا تعریفی را به ما می‌دهند. اعتقادنامه‌هایی که سال‌ها و قرن‌ها مورد تایید کلیساها بوده و پذیرفته شده است. اعتقادنامه نیکیه که سال ۳۸۱ میلادی در کنستانتینوپل تایید شد و سپس در سال ۴۵۱ میلادی نیز در کلسدون تصویب شد^{۱۳}، به کلیسا به عنوان اجتماعی اشاره می‌کند که فراخوانده شده‌اند تا با هدف خاصی گرد هم آیند. اعتقادنامه وست مینیستر نیز دیگر اعتقادنامه‌ای است که مورد پذیرش کلیسا قرار گرفته است. اعتقادنامه وست مینیستر در سال ۱۶۴۶ تصویب شد، که یک اعتقادنامه کالوینیستی می‌باشد.^{۱۴} در این اعتقادنامه کلیسای جامع را حاصل اجتماع ایمانداران به عیسی مسیح می‌داند. جماعتی از ایمانداران که با یکدیگر جمع شده یا خواهند شد. در نتیجه در رابطه با اعتقادنامه‌ها که با توجه به آیات کتاب مقدس برگرفته شده و به نگارش درآمده‌اند، کلیسا یک اجتماع می‌باشد، که راس و سر آن عیسی مسیح خداوند است. این اجتماع از اقشار و گروه‌های مختلف انسانی گرد هم می‌آیند تا هدف خاصی را دنبال کنند.

کلیسا در عهد جدید

در عهد جدید نیز واژه کلیسا بارها تکرار شده است. چهل و پنج مرتبه این کلمه در عهد جدید به کار رفته.^{۱۵} که برگرفته شده از کلمه یونانی «اکلیسیا» به معنی اجتماع و یا جمع شدن است. کالوین تعریفی در راستای این اجتماع کلیسایی می‌دهد. "کلیسا در یک سطح عبارت است از جامعه ایمانداران به مسیح، که گروهی است مرئی. و اما در سطح دیگر، کلیسا

^{۱۲} لونیس برکوف، خلاصه اصول اعتقادات مسیحیت، ترجمه و انتشارات تعلیم مینیستری، ۲۰۰۳ ص ۱۹۹

^{۱۳} اول ای. کرنز، سرگذشت مسیحیت در طول تاریخ، انتشارات ایلام، ترجمه آرمان رشدی، ۲۰۱۶ ص ۱۳۴

^{۱۴} همان ص ۳۳۲

^{۱۵} این تعداد با توجه به ترجمه قدیم کتاب مقدس نوشته شده است.

مشارکت مقدسین و برگزیدگان نیز هست که جنبه نامرئی دارد.^{۱۶} در عهد جدید کلیسا با تعبیر مختلفی از کلیسا روبرو می‌شویم. اولین تعبیر کلیسای محلی می‌باشد؛ کلیسای که از اجتماع مسیحیان مرئی در یک منطقه یا شهر می‌شود. دومین تعبیر، کلیسای جهانی می‌باشد؛ که تمامی ایماندارانی که در حال حاضر بر روی کره زمین زندگی می‌کنند، شامل می‌شود. در نهایت به کلیسای فراگیر می‌رسیم. کلیسایی که به تمامی ایمانداران از گذشته تا به انتها بوده و می‌باشند، گفته می‌شود. کلیسای نامرئی که شاید بتوانیم بگوییم، کلیسای فراگیر می‌باشد. اما باید این نکته را در نظر داشته باشیم که، کلیسای محلی با مکانی خاص و همراه با تماس فیزیکی و حضوری می‌باشد. اما کلیسای جهانی این مکان تثبیت شده برای اجتماع را ندارد. در هر صورت در طول زمان، با توجه به تغییرات به وجود آمده در ارتباطات و اجتماعات، می‌توانیم بپذیریم که اجتماعات کلیسایی به طور خاص در سطح جهانی دستخوش تغییرات بسیاری شده، همان‌طور که کلیسای محلی این تغییرات را دریافت کرده است.

کلیسای دیجیتال و کلیسای حضوری

کلیسای محلی

با گسترش و پیشرفت روزافزون فناوری اینترنتی، بیش‌تر خدمات‌های کلیسایی و حتی جلسات عبادی کلیساها در نقاط مختلف جهان به سوی کلیسای دیجیتال سوق پیدا کردند. فناوری اینترنتی بسیاری از محدودیت‌هایی که تا قبل از ظهور این فناوری بود را، از میان برداشت و باعث شد تا محدوده ارتباطات گسترده‌تر شود. این فناوری ارتباطات میان کلیسای جهانی تا میزان چشمگیری افزایش داد؛ که می‌توان از نقاط قوت این فناوری دانست. اما زمانی که به تعریف کلیسا از منظر کتاب مقدس نگاه می‌کنیم، با چالش‌هایی مواجه می‌شویم. چند مورد از این چالش‌ها عبارت است از: برگزاری آئین‌های کلیسایی اعم از «تعمید و شام خداوند»، حضور فیزیکی ایمانداران در کنار هم و نیز موضوع بسیار مهم جفا بر کلیسا. هر کدام از این موارد چالشی بسیار بزرگ برای کلیسای دیجیتال محسوب می‌شوند. کلیسای دیجیتال در طول سال‌های اخیر، ابتدا در کلیساهای تحت جفا در کشورهای خاصی مانند: افغانستان، ایران و از این قبیل کشورها مورد توجه قرار گرفت؛ که البته می‌توان گفت موفق هم بوده است. چرا که با توجه به محدودیت‌های بسیار زیاد برای کلیساهای، این کلیسای دیجیتال بود که کمک بسیار زیادی به ایمانداران کرد تا بتوانند، جلسات عبادی، تعلیم و شاگردسازی را به پیش ببرند.

^{۱۶} الستر مک گراث، درآمدی بر الهیات مسیحی، ترجمه عیسی دیباج، انتشارات، ایلام، ۲۰۱۳ ص ۴۷۹

هیدی کمپل در کتاب خود به تاریخچه ارتباط جمعی میان ایمانداران اشاره می‌کند و تاریخچه‌ای از آن به ما می‌دهد؛ که تمام مدل‌های ارتباطی که در طول قرون مختلف توسط مسیحیان برای ارتباط جمعی خود، از آن استفاده کرده‌اند را شامل می‌شود. "بدیهی است که فرآیندهایی که جوامع مسیحی برای اعلام انجیل استفاده کرده‌اند، در طول قرن‌ها از زمان مرگ عیسی مسیح، به ویژه در اشکال ارتباط انسانی، تغییر کرده است."^{۱۷} این تغییرات کمک به سزایی به مسیحیان کرده است. اما باید بپذیریم که پیامدهایی داشته و خواهد داشت. زمانی که به کتاب مقدس، به طور خاص رساله اعمال رسولان رجوع می‌کنیم، به دو حالت مختلف از کلیسا مواجه می‌شویم. شروع کلیسا به صورت حضوری، با اجتماع ایمانداران حاضر در هر شهر و منطقه، و دیگری ارسال نامه‌ها به کلیساهای مختلف برای قرائت در میان اجتماع‌های شکل گرفته در دیگر شهرها، توسط رسولان. اما باید این نکته را در ذهن خود داشته باشیم که، به عنوان مثال، پولس رسول که ارتباط خود را با کلیساهای از طریق نامه‌ها حفظ می‌کرد، ابتدا کلیسای محلی شروع به فعالیت کرده بود؛ این نامه‌ها برای حفظ ارتباط بوده است و نه خود کلیسا.

برخی از طرفداران کلیسای دیجیتال بر این عقیده‌اند، که ارسال نامه‌ها از سوی رسولان، به ویژه پولس به کلیسای مختلف، نوعی پذیرش تغییرات ارتباط جمعی توسط پولس بوده است؛ که از این طریق کلیسا را هدایت می‌کرده است. اما طبق کتاب مقدس در رساله اعمال رسولان، کلیسای محلی جماعتی بوده است که با یکدیگر مشارکت فیزیکی در پرستش، غذا خوردن، دعا کردن و تقسیم اموال داشته‌اند.

"و در تعلیم رسولان و مشارکت ایشان و شکستن نان و دعاها مواظبت می‌نمودند. و همه خلق ترسیدند و معجزات و علامات بسیار از دست رسولان صادر می‌گشت. و همه ایمانداران با هم می‌زیستند و در همه چیز شریک می‌بودند و املاک و اموال خود را فروخته، آنها را به هر کس به قدر احتیاجش تقسیم می‌کردند. و هر روزه در هیکل به یکدل پیوسته می‌بودند و در خانه‌ها نان را پاره می‌کردند و خوراک را به خوشی و ساده‌دلی می‌خوردند. و خدا را حمد می‌گفتند و نزد تمامی خلق عزیز می‌گردیدند و خداوند هر روزه ناجیان را بر کلیسا می‌افزود. (اعمال رسولان ۲: ۴۲-۴۷)^{۱۸}

^{۱۷} Heidi campbell, St garner, Networked theology: negotiating faith in digital culture, Grand rapids, 2016 p 30

الکترونیکی

^{۱۸} ترجمه قدیم کتاب مقدس

این آیات به خوبی شروع کلیسا را برای ما نشان می‌دهد. کلیسایی که به صورت حضوری، برخورد فیزیکی میان مسیحیان و ارتباط نزدیک میان آن‌ها بوده است. این ارتباط و تشکیل اجتماع مسیحیان نه تنها در قرون اولیه، بلکه تا قرون پس از آن نیز ادامه داشت. اگر چه مکاتبات و راهنمایی‌ها از طرق مختلف ارتباطی انجام می‌شده، اما نکته حائز اهمیت، تشکیل اجتماعات مسیحیان به صورت حضوری بوده است. جامعه مسیحیت باید بپذیرد که، مصون از تغییرات بیرون از این اجتماع مذهبی نیست و در نهایت از این تغییرات تاثیر می‌پذیرد. این تغییرات ممکن است به دلیل گذر زمان و طول قرن‌ها، با توجه به پیشرفت علم صورت پذیرد؛ همچنین ممکن است به دلیل، تغییرات اجتماعی و حکومتی، مانند شرایط حاکم در ایران باشد؛ و یا به دلیل تغییرات محیطی، مانند همه‌گیری ویروس کرونا در سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰، که اکثریت کلیساها، به تشکیل گروه‌های مجازی روی آوردند. "در طول گسترش کووید-۱۹ در سال ۲۰۲۰، جوامع مذهبی در سراسر جهان به چالش کشیده شدند تا خدمات، گردهمایی‌ها و ارتباطات جمعی خود را از حالت غیر مجازی (حضوری) به صورت مجازی (از طریق فناوری اینترنتی) تغییر دهند."^{۱۹}

کلیسای جهانی

برگزاری دیجیتال جلسات کلیساهای محلی با توجه تغییرات محیطی و اتفاقات طبیعی، امری است ناگزیر که این فناوری در این قسمت کمک بسیاری به کلیساها و جماعت مسیحیان کرده است. اما برگزاری اجتماعات به صورت دیجیتال در حالت عادی، آن‌طور که امروزه شنیده و دیده می‌شود، می‌تواند پیامدهایی را برای کلیسا داشته باشد. اما در سطح جهانی این امر به طور قطع کمک شایانی به کلیساها می‌تواند بکند. زمانی که از منظر اعتقادنامه‌ها و نیز کتاب مقدس به کلیسا و اجتماعات مسیحی نگاه می‌کنیم، بحث اتحاد و یکپارچگی مطرح می‌گردد. این یکپارچگی و اتحاد در دهه‌های اخیر با توجه به پیشرفت فناوری اینترنتی، قابل دسترسی‌تر از دهه‌های گذشته می‌باشد. کلیسای جامع در کلیسای محلی حضور دارد و کلیسای محلی ایستگاهی برای کلیسای جامع در آینده می‌باشد.^{۲۰} این مطلب از جاناتان لی من، در واقع مار ۱ به سوی کتاب مقدس هدایت می‌کند، زمانی که پولس اعضای کلیسا را به اعضای بدن تشبیه می‌کند. «اما شما بدن مسیح هستید و فرداً

^{۱۹} Heidi Campbell, Ruth Tsuria, Digital religion: understanding religious in digital media, Routledge, 2021 نسخه الکترونیکی

^{۲۰} جاناتان لی من، عضویت کلیسا، بنای کلیسای تندرست، ترجمه محمد ثانوی، انتشارات کانون کتاب مقدس، ۲۰۱۴ ص ۵۷

اعضای آن می‌باشید.» (اول قرن‌تین ۱۲: ۲۷)^{۲۱} در نتیجه در رابطه با کلیسای جهانی و نشان دادن اتحاد میان کلیساهای مختلف این فناوری کمک بسیاری کرده و می‌توان گفت پیامدی نیز نداشته است.

ظهور کلیسای دیجیتال در میان کلیساهای مختلف، نقطه عطفی در تایید این نکته بود که کلیسا به عنوان یک اجتماع از تغییرات در طول تاریخ تاثیر پذیرفته است. تاثیری که شاید در برخی زمان‌ها کمک بسیاری به این اجتماع کرده، ولی باید بپذیریم که در کنار تمامی ثمرات و اثرات مثبتی که دارد، می‌تواند پیامدهایی را به همراه داشته باشد. پیامدهایی که شاید در طول زمان بر روند حرکت کلیسا، ارتباط میان افراد و اعضای کلیسا و همچنین در رشد ایمان مسیحی هر فرد تاثیر مستقیم می‌گذارد. "ارتباطها و معاشرت‌هایی که در کلیسای محلی بین ما وجود دارد، در نهایت بیشتر از ارتباط بین اعضای خانواده جسمانی می‌باشد، مطمئن‌تر از آغوش پدر، محبتی برادرانه‌تر تا دوستانه، مغدس‌تر از کاهن و می‌توانیم همین طور ادامه دهیم."^{۲۲} این ارتباط، همان معاشرت و ارتباطی است که تا قبل از ظهور اینترنت نیز در میان افراد یک اجتماع وجود داشت. همان ارتباطی است که در کتاب مقدس درباره آن صحبت شده است. ارتباطی همراه با محبت، سرشار از شادی که برای هر فردی می‌تواند دلگرمی و امید را به بار آورد. تمامی این موضوعات در کلیسای دیجیتال به کنار می‌رود. تنها نکته‌ای که در کلیسای دیجیتال حائز اهمیت می‌باشد، برداشته شدن فاصله‌ها و نیز کمتر شدن خطر می‌باشد.

موضوع مهم دیگر، ارتباط جفا با کلیسای دیجیتال می‌باشد. موضوع جفا و آزار در کتاب مقدس و در طول حدود بیست قرن پس از شروع کلیسا قابل مشاهده است. جفا و آزار کلیسا مبحثی است که، به طور قطع در کلیسای دیجیتال قابل درک و احساس نیست، اگر چه که در کتاب مقدس بسیار اهمیت دارد و کلیسای در حال رشد، باید بتواند جفا و رنج را بفهمد و درک کند. حال چطور می‌توان با کلیسای دیجیتال این موضوع را شناخت و درک کرد؟ چطور می‌توان اعضای یک کلیسای تندرست را با این موضوع آشنا کرد؟ در هر صورت، وجود یک کلیسای دیجیتال برای مکان‌ها و شرایط خاص کمک بزرگی است، اما می‌توانیم این را بیان کنیم که، کلیسای دیجیتال پشتوانه کتاب مقدسی ندارد. تنها می‌توانیم ببینیم که کلیسا خود را رد شرایط کنونی دنیا، با شرایط و تغییرات بیرون از کلیسا وفق داده است و در تلاش است، تا این تغییرات را نیز در کلیسا اعمال کند.

^{۲۱} ترجمه قدیم کتاب مقدس

^{۲۲} جاناتان لی من، عضویت کلیسا، بنای کلیسای تندرست، ترجمه محمد ثانوی، انتشارات کانون کتاب مقدس، ۲۰۱۴ ص ۶۰

منابع

برکوف، لوئیس. خلاصه اصول اعتقادات مسیحیت، ترجمه و انتشارات تعلیم مینیستری، (۲۰۰۳)

پامرویل، پل. مقدمه‌ای بر ماموریت بشارتی کلیسا، ترجمه لئونارد کشیشیان، (انتشارات ایلام، ۲۰۱۳)

سازمان بارنا، سازمان تحقیق و توسعه ایمانی در ایالات متحده امریکا دسترسی در دسامبر ۲۰۲۲

[/https://www.barna.com/research/cyber-church-pastors-and-the-internet](https://www.barna.com/research/cyber-church-pastors-and-the-internet)

جردن، تیم. اینترنت، جامعه و فرهنگ، شیوه‌های ارتباطی قبل و بعد از اینترنت، (انتشارات بلومزبری، ۲۰۱۳)

کرنز، ارل ای. سرگذشت مسیحیت در طول تاریخ، ترجمه آرمان رشدی، (انتشارات ایلام، ۲۰۱۶)

کشیش آبنوس، ادوین. کلیسای دیجیتال، قابل دسترسی در دسامبر ۲۰۲۲

http://iraniantheology.com/digital-church#_ftn20

گراهام، مارک. جامعه و اینترنت، چگونه شبکه‌های اطلاعات و ارتباطات زندگی ما را تغییر می‌دهند، آکسفورد، ۲۰۱۴

لی من، جاناتان. عضویت کلیسا، بنای کلیسای تندرست، ترجمه محمد ثانوی، (انتشارات کانون کتاب مقدس، ۲۰۱۴)

دور، مارک. کلیسای تندرست چیست، ترجمه نادر پورمند و محمد ثانوی، (انتشارات کانون کتاب مقدس، ۲۰۱۳)

مک گراث، الستر. درآمدی بر الهیات مسیحی، ترجمه عیسی دیباج، (انتشارات ایلام، ۲۰۱۳)

campbell,Heidi. garner,St. Networked theology: negotiating faith in digital culture, (Grand rapids, 2016)

campbell,Heidi, Tsuria,Ruth. Digital religion: understanding religious in digital media, (Routledge, 2021)

Lytle, anne Julie. Faith formation 4.0: introducing an ecology of faith in a digital age, (new York: merhouse publishing, 2013)

Marion Hale,Sylvia. Controversies in Sociology: A Canadian Introduction. Mississauga, (Ont.: Copp Clark, 1995)

